ARABAKO SEAD-EN LAGUNEN ELKARTEA

JARDUERA MEMORIA

2024

Arabako SEADen Lagunen Elkartea
Asociación de Amigos y Amigas
de la RASD de Álava

AURKIBIDEA

MEMORIAREN EDUKIA

- 2024 3
- Saharar herriaren erakunde nazionalei laguntzea 6
- Saharar herriari laguntza ematea Tindoufeko errefuxiatu-kanpamenduetan, egungo egoera "babeslekurako garapen" gisa ulertuta 7
- Giza eskubideak 14
- Gizarte-eraldaketarako hezkuntza 16
- Finantzaketa eta gastua 21
- Kontaktua 22

2024

Komunikabideen eta erakundeen isiltasuna nagusitu arren, ez da guztiz egia ez dela ezer mugitzen ari Mendebaldeko Saharan. Aitzitik, etengabe ikusten ditugu gatazka honen bi parteek –hots, saharar herriak eta giza eta herrien eskubideen aldeko aliatuek, alde batetik, eta kolonialismoaren edo indartsuenaren legearen aldekoek, bestetik- egiten dituzten mugimendu politiko, diplomatiko, ekonomiko eta militarrak.

2024an, Marokok Mendebaldeko Saharako okupazio militar eta errepresio politiken gainetik, baliabideen ustiapen ekonomikoko politikarekin jarraitu zuen, Europako bazkideekin batera: Dajlako superportua handitzea, energia eolikoan eta eguzki-energian inbertitzeko proiektuak, makroberotegiak..., lurralde okupatuaren mendekotasun ekonomikoa eta politikoa sendotzeko eta bertako biztanleak ordezkatzeko.

Aldi berean, aliatuek, Macronen Frantzia buru zutela, kolonia- eta okupazio-politika babesten jarraitu zuten, autonomia-proiektuaren aldeko adierazpenekin, kontsulatuak irekitzearekin eta SEADen aitorpena ukatzearekin.

Bereziki kezkagarria da Espainiako Gobernuaren kasua, potentzia administratzaile gisa dituen betebeharrei uko egiten jarraitzen baitu, Marokori laguntza politikoa, militarra eta diplomatikoa ematen dion bitartean. Gatazkaren oraingo fasea eragin zuten gertaeren 50. urteurrena –Marokoko inbasio militarra, Espainiaren abandonua, NBEren bisita, SEADen aldarrikapena, etab.– aukera ona izango litzateke alderdi politikoek betebehar horiek behin betiko onartzeko eta gobernuari horren arabera jardutea eskatzeko.

NBEk, bere aldetik, erreferenduma blokeatzeko eta egungo status quo inplizituki babesteko jarrerari eusten dio, batez ere Sahararen lagun-taldeari esker –Estatu Batuak, Frantzia, EB, Errusia eta Espainia–, eta Staffan de Misturak, berriz, impasse horren aurrean dimititzeko mehatxua egiten du, edukirik gabeko eta legez kanpoko autonomia-proiektuaren ofentsiba ala autodeterminazio-eskubidea eta Batzar Nagusiaren ebazpenak errespetatzearen artean zalantzati.

Su-etena apurtuta dago oraindik. Marokoko hegazkinek, Israelen zuzeneko laguntzarekin, ehun bat zibil erail dituzte jada 2022tik.

Giza eskubideen urraketa sistematikoak berriro salatu dituzte inplikatutako erakunde guztiek, bai tokikoek –hala nola ASVDH edo CODESA- bai nazioartekoek– adibidez, HRW, FrontLine, Amnesty Internacional –, CDHNU barne –. Jauzi kualitatibo batean, okupazioko armada marokoarrak saharar etxebizitza tradizionalak hustu eta eraitsi ditu, eremu militarizatuak handitzeko beharra argudiatuz. Uztailaren 27an, Salim Uld Albachir Uld Haddi saharar gaztea hil zuen Marokoko poliziak El Aaiungo kale batean. Hala eta guztiz ere, MINURSOk oraindik ere ez du bere gain hartzen giza eskubideen zaintza, eta lurraldea itxita dago prentsarentzat eta behaketa inpartzialarentzat, baita NBEko organoentzat ere.

Errefuxiatuek laguntza pixkanaka gutxitzearen eta klima-aldaketaren ondorioak pairatzen dituzte, eta horrek are gehiago larritzen du haien egoera prekarioa.

Espainiako gobernuak oraindik ere diskriminaziozko tratua ematen die sahararrei antzinako kolonietako beste batzuen aurrean, hala nola Ekuatore Ginear edo latinoamerikar, edo sefardiak ere.

Berriro ere, Espainiako Gobernuaren jarrera salatu eta arbuiatu egin da Diputatuen Kongresuan, PSOEren aurkako boto bakarrarekin.

Baina POLISARIO fronteak garaipen handiak lortu ditu ere. Europar Batasuneko Justizia Auzitegiak behin betiko baliogabetu zituen EBren eta Marokoren arteko merkataritza- eta arrantza-akordioak, Saharako lurraldea legez kanpo sartzeagatik. Beste ondorio batzuen artean, nekazaritzaren kasuan bakarrik, kalte-ordainak 2000 eta 3.000 milioi euro artekoak izan litezke. Baina garrantzitsuena da epaiak adierazten dituen saharar herriaren autodeterminazio-eskubidearen errespetatu beharra eta Fronte Polisarioak herriaren izenean UEren aurrean jarduteko duen gaitasuna.

Era berean, Nazioarteko Justizia Gortearen (CIJ) kontsulta-iritziak, 2024ko uztailaren 19koak, «Israelen politikek eta praktikek Palestinako Lurralde Okupatuetan, Ekialdeko Jerusalén barne, dituzten ondorio juridikoei» buruzkoak, Mendebaldeko Saharari ezin hobeto aplika dakizkiokeen adierazpenak jasotzen ditu.

SEADek 40. urteurrena ospatu zuen 2024an, Afrikako Batasunerako Erakundeko (OUA) kide eta haren ondorengo Afrikako Batasuneko (UA) kide fundatzaile gisa.

Eta Euskadin, mundu osoan bezala, elkartasunak hainbat modu hartu ditu. Bilbon, adibidez, Sahararekiko Elkartasunari buruzko Nazioarteko III. Gazte-Foroak askatasunaren, demokraziaren eta elkartasunaren etorkizunerako itxaropena berretsi zuen, eta hura indartzeko sareak indartu ere. Eusko Legebiltzarreko taldeartea berritzeak edo Euskadiko ordezkaritza instituzional zabal baten bisitak berretsi egiten dute euskal gizartearen gehiengoak saharar herriaren autodeterminazio-eskubidearekin duen konpromisoa.

Elkartea sortu zenetik, Fronte POLISARIOAREKIN lankidetza estua izatea erabaki genuen, Nazio Batuek onartutako saharar herriaren ordezkari legitimo bakarra baita. Beti saiatu gara haien eskaerak eta beharrak entzuten eta kontuan hartzen, bai eskura ditugun erakundeei planteatzeko, bai proiektuak eta jarduerak diseinatzeko eta gauzatzeko.

Hasieratik, Elkarteak hiru ildo estrategikoren inguruan antolatu du bere lana.

1. Arabako herritarrak mobilizatzea eta presio politikoa egitea, saharar herria bere lurraldera itzul dadin eta autodeterminazio eskubidea erabil dezan.
2. Saharar herriari Tindoufeko errefuxiatu-kanpalekuetan laguntzea, egungo egoera "babeslekurako garapena" dela ulertuta, larrialdi-egoera baita, baina ez du behin betikoa izan behar.
3. Marokok legez kanpo okupatutako Mendebaldeko Saharako lurraldeetan dagoen egoera salatzea, nazioko eta nazioarteko foroetan.

Jarraian, Elkarteak 2024. urtean zehar sustatu eta antolatu dituen proiektu eta jarduerak azalduko ditugu, noizbehinkako bazkide, boluntario eta kolaboratzaileen lankidetzari esker.

Ildo estrategiko horiek saharar herriaren premietan, gure ingurune sozio-politikoan edo Elkartearen baitan gertatu diren aldaketetara egokitzen joan dira. Gaur egun, Arabako SEADen Lagunen Elkartea 2024-2029 Plan Estrategikoaren mende dago. Plan horren barruan daude berariazko hainbat plan: generoa, gizarte-eraldaketarako hezkuntza eta ekintza humanitarioa. Jarraian, Elkarteak 2024an egindako jardueren laburpen bat aurkeztuko dugu lau epigrafetan. Jarduera horiek Plan Estrategikoaren barruan sartzen dira.

SAHARAR HERRIAREN ERAKUNDE NAZIONALEI LAGUNTZEA

SAHARAKO ORDEZKARITZA BULEGOA (SOB)

Duela hogei urte baino gehiago, Arabako SEADn Lagunen Elkarteak laguntza ematen dio Gasteizen finkatutako SOBri, Lankidetza eta Garapenerako Euskal Agentziarekin eta Arabako eta Bizkaiko foru-aldundiekin sinatutako lankidetza-hitzarmenen bidez. Euskadiko SOB Espainiako Estatuko autonomia-erkidegoetan eta Europar Batasuneko eta munduko gainerako estatuetan hedatutako ordezkari diplomatikoen sarearen parte da. Sare hori estrategikoa da Mendebaldeko Saharako errefuxiatuek dituzten beharrei erantzuteko laguntzak izateko eta haien kausarekiko atxikimendu politikoa izaten jarrai dezan, giza eskubideekiko errespetuaren ikuspegitik.

Saharararren Euskadiko Ordezkaritza Bulegoak etengabe eutsi dio ordezkaritza zereginari Euskal Autonomia Erkidegoko erakundeen aurrean –udalekiko, aldundiekiko eta gobernu-sailekiko harremanetan–, saharar herriarekiko elkartasun-erakundeen lana koordinatzeari eta garapenerako lankidetzako eta ekintza humanitarioko proiektuak gauzatzen laguntzeari.

Ordezkaritzak antolatu ohi dituen programen artean, Oporrak Bakean, Elkartasun-Karabana, charter-hegaldiak eta erakunde-bidaiak daude. Bidaia horietan saharar errefuxiatuen kanpamentuetan bizi den egoera jakinarazi nahi da eta era berean salatu horren kausak.

Bestalde, Saharako Euskadiko Ordezkaritzak laguntza ematen dio komunitate saharararrari, tokiko administrazioek eskatutako dokumentu ofizialak igorriz eta diasporako elkarteekin koordinazio-lanak eginez.

Era berean, mugimendu solidarioari laguntzen dio, gatazkaren gaurkotasunak eragindako kontzentrazioetan, prentsaurrekoetan eta manifestazioetan parte hartuz, bai eta kultura-jardueretan ere, hala nola aurkezpen artistikoetan eta hitzaldietan.

SAHARAR HERRIARI LAGUNTZA EMATEA TINDOUFEKO ERREFUXIATU-KANPAMENDUETAN, EGUNGO EGOERA "BABESLEKURAKO GARAPEN" GISA ULERTUTA

Saharar herriari laguntza humanitarioko proiektuen bidez bizirauteko borrokan laguntzeaz gain, bere garapen propioa babesten da tokiko gaitasunak indartzeko helburua duten lankidetza-proiektuen bidez.

Atal honetan, errefuxiatu-kanpamentuetan agintari saharararrekin lankidetzan aritzen garen eremuak deskribatzen ditugu.

GENEROA ETA FEMINISMOA

Gure elkarteak, ekintza guztietan genero-ikuspegia txertatzeaz gain, lan-eremu espezifiko bat du Saharako Emakumeen Batasun Nazionalarekin (UNMS). 1974. urteaz geroztik, erakunde horrek bi zioren inguruan biltzen ditu saharararrak: saharar herriaren independentzia eta emakumeena, mundu bidezkoagoa eta zuzenagoa aldarrikatzen baitute, gizonen eta emakumeen arteko desberdintasunak ezabatuz.

Lan honetan UNMSri Laguntzeko Euskal Sareak laguntzen dio, eta EAEko hainbat udaletako (Basauri, Berriz, Ermua, Getxo, Ondarroa) berdintasun-eragileak integratzen ditu, beste erakunde batzuen laguntzarekin, hala nola Gasteizko Udalaren, Bilboko Udalaren, Emakunderen eta Euskal Fondoaren laguntzarekin. Elkartearen, Euskal Sarearen eta UNMSren arteko elkarlanaren ondorioz, kanpamenduetan ahalduntzeko eskola bat sortu zen 2018ko urtarrilean, emakumeen etxeen egituraren barruan txertatua.

Gainera, 2024an zehar, UNMSk bere jarduera-programa gauzatzen jarraitu du emakumeen etxeetan, ahalduntzea sustatzeko hainbat ekintzarekin. Ildo horretan, UNMSk Bojadorren duen egoitza nagusiko zenbait gune berritzen lagundu da, emakumeek planteatutako beharrei erantzunez.

2024ko martxoan, UNMSko idazkari nagusiak, Chaba Seinik, bira instituzionala egin zuen Euskadin. Birak iraun duen egunetan, Saharako Emakumeen Batasun Nazionala egiten ari den lanaren berri emateko aukera izan genuen. Izan ere, hasiera-hasieratik, oinarrizko emakumeentzako topagunea izan da, bai eta estatuan ardura-karguak dituzten emakumeak (ministroak, gobernadoreak, parlamentariak, etab.) trebatu dituen eskola-zubia ere. UNMSren lana oinarriko emakumeengana iristea da, eta aukera-berdintasunari balioa ematen dio. Horrela, bada, biran zehar UNMSri Laguntzeko Euskal Sarea indartu nahi izan genuen, saharar emakumeen alde lan egin nahi duten erakundeak, elkarteak eta norbanakoak batzen baititu. Bira horren balorazioa oso positiboa izan zen.

Lan hori guztia Gasteizko, Basauriko eta Berrizko udalen finantza-laguntzari esker egin ahal izan da.

GARRAIO ARLOA

Elkarteak garraio-sektorean egindako proiektu guztietan bezala, 2024an gauzatutako proiektuaren azken helburua kanpoarekiko mendekotasuna murriztea eta tokiko autonomia sustatzea da. Garraio publikoa sendotzeko helburuarekin, tailerrak hornitzen dira beharrezkoak diren material suntsikorrekin eta ordezkoekin haien langileak ibilgailu publikoen mantentze-lanak eta konponketak ziurtatzeko; horrez gain, Garraio eta Energia Ministerioari erregai-zisterna kamioi berri bat eman zaio.

2023. urtearen amaieran, kontzesionarioak IVECO Eurocargo ML180 ibilgailua txasisean entregatu zion karrozeriari. 2024ko apirilaren erdialdean, guztiz hornitutako erregai-kamioia gondola-kamioiz iritsi zen Alacanteko portura, handik hilabete geroago atera zen itsasontziz Oranerantz, eta maiatzean kanpalekuetara iritsi zen.

Gasolindegietarako ponpaketa-ekipoez eta erregai-iragazkien kartutxoez gain, karabana berarekin funtzio publikoari atxikitako ibilgailu arin eta astunen mantentze-lanak eta konponketak egiteko beharrezkoak diren ordezko piezak eta suntsikorrak bidali genituen.

Gasa garraiatzeko, Garraio eta Energia Ministerioak 5 kamioi artikulatu ditu, plataforma zahar-zaharrez eta bigarren (hirugarren) eskuko trakzio-buruez osatuak. Horietako batzuk duela hogei urte baino gehiago erositakoak dira. Kamioien antzinatasunak eta zolatu gabeko errepideetan egindako milaka kilometroek ibilgailuen matxura-kopurua handitu dute. Garraio Ministerioaren ibilgailuen parkea berritzearen helburuarekin, Euskal Fondoak 2024rako onartutako proiektuaren funtsekin IVECO S-WAY trakzio-buru berria erosi genuen. Trakzio-buru hori erregai-kamioia zihoan karabana berarekin bidali zen. Bigarren eskuko atoian kargatu ziren ordezko guztiak eta suntsikorrak, Gazuaniko eta Garraio eta Energia Ministerioko tailerretako langileek erakundeetako ibilgailu arin eta astunen mantentze-lanak eta konponketak egin ditzaten.

ELIKADURA-SEGURTASUNA

SEADeko Lagunen Elkarteak urtero oinarrizko elikagaien saskiari ekarpen bat egiten dio, eta Ilgora Gorri Sahararrak (MLRS)k hilero familiei ematen die, nazioarteko hainbat erakunderen ekarpenekin. Laguntza hori hainbat erakunderekin (Eusko Jaurlaritza, Gasteizko Udala, Basauriko Udala) egindako zuzeneko hitzarmenei edo funts lehiagarriei esker lortzen da, eta, horrela, etengabeko beharra arintzen laguntzen da. Beste behin ere, 2024an, oinarrizko saskia indartu ahal izan da, animalia-jatorriko proteinen iturri bakar gisa arrautzak ekarrita, Gasteizko Udalaren funtsekin erosiak.

Azken urte hauetan elikadura-laguntzarekiko mendekotasuna zertxobait murrizteko asmoz, SEADeko gobernua moringa-laborea sustatzen ari da, landare-proteinen, bitaminen eta mineralen iturri garrantzitsua baita. Gasteizko Udalarekin sinatutako hitzarmenaren esparruan, 2016an, Elkarteak Garapen Ekonomikoko Ministerioari lagundu zion moringa-eremu bat landatzen/ereiten, Bugarfako baratze nazional zaharrean ekoizteko. 2019an, Moringako Prozesamendu Zentroa jarri genuen martxan, CEFAren esparruan (Nekazaritzako Esperimentazio eta Prestakuntza Zentroa), ekainaren 9an. Zentro horretan bildutako orriak prozesatzen dira eta moringa-hauts bihurtzen dira, elikagaien segurtasunari buruzko Europako arauak betez. 2024. urtean, Gasteizko Udalaren funtsekin, eguzki-ponpaketa sistema instalatu eta martxan jarri da Bugarfan. Irailaren 17tik 29ra bitartean, hiru boluntariok osatutako talde bat kanpamentuetara joan zen 8 panel fotovoltaikoko eguzki-sistemaz osatutako eguzki-ponpaketa sistema instalatzeko. Panel fotovoltaikoek putzuko ura 140 m^3-ko depositu autosostengatzaile batera ponpatzen dute, eta 45 panel fotovoltaikoko bigarren eguzki-sistema batek ura ureztatze-sistemara ponpatzen du.

Kanpamentuetan 3 eguneko lehen tailer bat antolatu genuen, eta 29 daeretako 45 emakumek parte hartu zuten. Lehen tailer honetan, moringa-zuhaitza landatzeari, landarearen zati desberdinen erabilerari eta moringari (proteinak, mineralak, bitaminak, etab.) aplikatutako nutrizioaren onura eta oinarrizko nozioei heldu zitzaien. Oinarrizko nozio horiez gain, "Cocina por el Cambio" erakundearen lokaletan antolatutako ariketa praktiko batzuen bidez, emakumeek hainbat errezeta eskuratu zituzten. Errezeta horiek moringa txertatzen dute kanpamentuetan eskuragarri dauden osagaiak dituzten plateretan. Tailerraren amaieran, parte-hartzaileei gida txiki bat eman zitzaien, bertan era laburtuan jasotzen dira landareari, landarearen laborantzari eta zati jangarriei buruzko informazioa eta sukaldari saharar profesional batek EHUko Farmazia Fakultatearekin (Farmazia eta Elikagaien Zientziak Saila) lankidetzan egindako errezeta-liburua. Ondoren, hezitzaile horiek tailerraren erreplika egin zuten beren daeretan.

Vitoria-Gasteizen, Euskal Herriko Unibertsitateko (UPV/EHU) Farmazia eta Elikagaien Zientzien Saileko Analisi Sentsorialeko Laborategiarekin koordinatuta, Elkartea ebaluazio sentsorial bat antolatu zuen. Ebaluazio horren helburua da hainbat errezetak saharar errefuxiatuen dietan moringa-hautsa sartzeko duten onarpen-maila ezagutzea.

INGURUMENA

Duela hamarkada batetik hona, animalia hilak (urtean 5.000 inguru) eta etxeko hondakinak biltzeko sistema bat dago, baliabide tekniko, material eta ekonomiko urriak dituen arren. Azken urte hauetan nazioarteko laguntza gelditu egin da, eta janarien prezioak igo egin direnez, laguntza gero eta neurri handiago batean elikagaiak eta oinarrizko produktuak hornitzera bideratu behar da; beraz, Saharako Gobernuak gero eta funts gutxiago ditu ingurumen-osasunaren sektoreari erantzuteko (etxeko hondakinen bilketa, fumigazioak eta desinfekzioak, etab.).

2021aren amaieran, Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziak Laguntza Humanitarioaren Esparru Estrategia onartu zuen. Horri esker, Ur eta Ingurumen Ministerioari etxeko hondakinak eta Bojador wilayan plastikozko ontziak hein batean modu selektiboan biltzeko sistema bat ezartzen lagunduko diogu, birziklapena elementu nagusi gisa duen kudeaketa-sistema integral baterako lehen urrats gisa. Hiru bilketa-ibilgailuak iritsi ondoren, sentsibilizazio-kanpaina abiarazi genuen, eta etxeko hondakinen eta plastikozko hondakinen gaikako bilketa abiarazi genuen.

Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren funtsekin, Ur eta Ingurumen Ministerioaren Ingurumen Osasuneko Unitateari laguntzen diogu, hildako animaliak biltzeko sistema indartzeko bigarren iraulketa-ibilgailu batekin eta ordezko piezekin. Maiatzean hasitako proiektu beraren esparruan, ingurumen-osasuneko arduradunari laguntza eman genion 29 daeretarako pizgarriak, suntsikorrak eta norbera babesteko ekipamenduen bidez.

GAZTERIA ARLOA

Gazteriaren arloan, aurten lehentasunezko bi ildo babesten jarraitu da: plangintza estrategikoa, SEADn Gazte Planaren bidez, eta hezkuntza-aisialdia.

Lehen lerroari dagokionez, 2024an amaitu eta aurkeztu da (Euskadin zein kanpalekuetan) saharar gazteek saharar errefuxiatuen kanpalekuetan duten egoerari buruzko diagnostikoa, "SAHARAKO GAZTEAK: erresistentziak, egokitzapenak eta zerumuga berri baten bilaketa" izenburupean. Euskarara, arabierara eta ingelesera itzulita, www.saharaelkartea.org webgunean dago eskuragarri.

Aldi berean, SEADen I. Gazteria Planaren azken ebaluazioa egin da, Begirune Fundazioaren laguntzarekin, eta 2025. urtearen hasieran amaitu da. Bi dokumentu horiek (diagnostikoa eta ebaluazioa) II. Gazteria Plana sortzeko oinarria dira, eta urtearen erdialderako amaituta egongo da.

Berdintasunaren arloari dagokionez, Gazteria Zuzendaritzako arduradunak Emakume Gazteen Erakundearekin batera talde bat osatzea bultzatu du. Talde horrek emakume gazteak wilayetan dauden desberdintasunei eta horien ondorioei buruz sentsibilizatzeko motorra izan behar du. Taldeko emakumeek 2024an Aljeriako aditu batek emandako prestakuntza batean parte hartu dute, eta hilero analisi- eta hausnarketa-saioak egin dituzte.

Hezkuntza-aisialdiaren esparruan, Scout Erakundearekin lanean jarraitzen da wilayetako nerabe-taldeekin eta maiatzaren 20ko eskolarekin. Hezkuntza-talde berak mantentzen dira, aldaketaren bat izan ezik, eta astean bi egunetan saioak egiten dira, intereseko gaiei buruzko dinamikak, antzerkiak, tailerrak eta eztabaidak eginez, hala nola drogen kontsumoa, tabakoa, ingurumenaren zaintza, etab.

Halaber, laguntza ematen zaio scout antolaketari, funtzionamendu-gastuetarako eta antolakundea osatzen duten pertsona guztiei prestakuntza eman ahal izateko eta ekintzak egiteko, mugimendurako garrantzitsuak diren egunetan.

Urtearen amaieran, kale-hezkuntzari buruzko proiektu pilotu bat hasi da Aaiungo wilayan. Nazioarteko Dynamo eta Kaleko Hezkuntzako Nazioarteko Institutuaren bitartez, eta IRSE Arabarekin lankidetzan, hainbat sektoretako hezitzaileei prestakuntza eman zaie: kultura, gazteria, kirola, erlijioa eta justizia. Datozen hilabeteetan, talde horiek kaleko hezkuntzak ematen dizkien tresnak erabiliz gauzatu beharko dituzte beren proiektuak.

Gainera, Mendebaldeko Sahararekiko Elkartasunean oinarritutako Gazteen Nazioarteko Foroa (IYFSWS, ingelesezko siglak) egin da Euskadin, Bilbon, 2024ko urriaren 11, 12 eta 13an.

GIZA ESKUBIDEAK

Elkarteak egiten duen lan guztiaren zeharkako arloa izateaz gain, giza eskubideak jarduera-eremu espezifikoa dira, eta eremu horretan ekintza zehatzak gauzatzen dira.

Arlo honetan, 2024an, ECOSOC Kontsulta Estatuturako Elkartearen akreditazio-eskaera sustatu eta aurkeztu da. Kontsulta-estatutua (Consultative Status) Nazio Batuen Ekonomia eta Gizarte Kontseiluak gobernuz kanpoko zenbait erakunderi eta nazioko zein nazioarteko erakunderi ematen dien aitorpena da. Erakunde horiekin kontsultak egin ahal izango ditu eta Ekonomia eta Gizarte Kontseiluaren eztabaidetan parte hartuko du. NBEk gobernuz kanpoko erakundeei ematen dien estatusik altuena da.

2024an, Espainiako Estatua 2025eko urtarriletik aurrera eta hirugarrenez NBEko Giza Eskubideen Kontseiluko kide izan behar duela erabaki zen. Ildo horretan, Espainiak Aldizkako Azterketa Unibertsala (EPU) egin behar du, Giza Eskubideen Kontseiluaren mekanismo bat, zeinaren bidez Nazio Batuetako estatu kide bakoitzak lau urte eta erdian behin giza eskubideen arloan egiten duen ibilbidea aztertzen duen.

Espainiari egin zaion azterketari dagokionez, gure elkarteak txosten zehatz bat aurkeztu du Nazio Batuen sistemaren aurrean. Txosten horretan, Kontseiluko kide diren herrialdeei eskatzen zaie kontuan har ditzatela Espainiak behin eta berriz egindako ez-betetzeak, Mendebaldeko Sahara administratzeko potentzia gisa duen erantzukizunari dagokionez.

Helburu nagusietako bat da saharar herriaren giza eskubideen urraketaren salaketa babestea Nazio Batuen Giza Zuzenbidearen Kontseiluan. Ildo horretan, Fronte Polisarioak Genevan duen Ordezkaritzari ematen zaion laguntzari eusten zaio. Ordezkaritza hori Kontseiluaren guneetan, gune ofizialetan eta ekitaldi paraleloetan parte-hartzeaz eta ordezkaritza koordinatzeaz arduratzen da.

Giza Eskubideen Kontseilua gobernu arteko erakunde bat da, Nazio Batuen sistemaren barruan dagoena. 47 estatuk osatzen dute, eta mundu osoan giza eskubide guztiak sustatzeaz eta babesteaz arduratzen dira. Urtean zehar giza eskubideei eta haien arreta behar duten egoerei buruzko gaiak eztabaidatzeko gaitasuna du. NBEk Genevan duen bulegoan bildu ohi da.

56. bilkura-aldia zela eta, Arabako SEADen Lagunen Elkarteko ordezkaritza bat eta Arabako Foru Aldundiko ordezkaritza bat (Jone Berriozabal Berdintasun, Euskara eta Gobernantzako foru-diputatua buru zuela) Genevara joan ziren, Mendebaldeko Saharako lurralde okupatuen egoerari buruzko hainbat intzidentzia azaltzeko eta salaketa egiteko.

Arabako Foru Aldundiarekin sinatzen den urteko hitzarmenaren esparruan, laguntza ematen zaio CONASADHi (Giza Eskubideen Batzorde Nazionala), hau da, giza eskubideen egoeraren jarraipena egiteaz arduratzen den Saharako erakunde ofizialari, bai eta arlo horretan prestakuntza eta sentsibilizazioa egiteaz arduratzen denari ere.

Horrela, bada, bigarren urtez jarraian, giza eskubideak defendatzen dituzten eta Lurralde Okupatuetan bizi diren 5 emakume Nazio Batuetako hizkuntza ofizialetako (ingelesa eta gaztelania) eskoletara joatea babestu da, sahararrek eta emakumeek bizi duten egoeraren zabalkundea eta salaketa indartzeko, bereziki, giza eskubideen eta emakumeen eskubideen aktibistak diren Lurralde Okupatuetako emakumeek nazioarteko sareetan parte hartzea ahalbidetzeko.

Bestalde, eragin politiko eta soziala duten ekintza ugari egin dira, Mendebaldeko Saharako kasu zehatzetik abiatuta, munduan kolektibo askori eragiten dieten bidegabekeriari eta ekitaterik ezari buruzko hausnarketa sustatzeko eta sentsibilizatzeko. Aldi berean, esparru politikoaren eta gizarte osoaren konpromisoa lortu nahi da giza eskubideen urraketa horiekin amaitzeko. Ekintza horiek hurrengo atalean deskribatzen dira.

GIZARTE-ERALDAKETARAKO HEZKUNTZA

Arabako SEADen Lagunen Elkartearen lanaren zati bat Gasteizko, Arabako eta Euskal Herriko gizartea eta erakundeak Mendebaldeko Saharan konpondu gabeko gatazkaren azpian dauden arrazoien inguruan sentsibilizatzera eta munduan antzeko arrazoiengatik gertatzen diren giza eskubideen urraketekin duen lotura azaltzera bideratuta dago.

Eragin eta Gizarte Eraldaketarako Hezkuntza arloaren barruan, 2024an hainbat jarduera eta ekintza egin dira. Horietako batzuk urtero egiten dira Saharako egutegian adierazitako efemerideen inguruan, hala nola otsailaren 27an (SEADen aldarrikapenaren urteurrena), maiatzaren 10ean eta 20an (Fronte Polisarioaren sorrera eta lehen jarduera), azaroaren 14an (Madrilgo Akordioak sinatzea). Ekintza horiek Saharako Ordezkaritzarekin eta Sahararekiko eta diasporako saharar elkarteekiko elkartasun-mugimenduarekin koordinatuta egiten dira, batzuetan Estatu mailako Saharar Ordezkaritzarekin ere.

- **Espainiako Estatuko Talde Arteko Urteko Bilera**

Urtarrilaren 13an, saharar herriarekiko elkartasun-taldeen arteko urteroko bilera egin zen gure hirian.Estatu osoko 14 taldek parte hartu zuten, eta Galiziako taldeartekoak ezin parte hartu izateaz desenkusatu zen. Parlamentuetan ordezkaritza duten alderdi politiko guztiak egon ziren ordezkatuta.
Ekitaldia taldearteko ordezkarien, SEADeko Legebiltzarreko lehendakariaren eta Legebiltzarreko lehendakariak gure autonomia-erkidegoan duen ordezkariaren eskutik hasi zen. Azken horrek Eusko Legebiltzarrak SEADa onartu zuela nabarmendu zuen.Era berean, Europako Auzitegiaren epaiari buruzko informazio-mahai bat sortu zen, bertaratutakoen artean interes handia sortu zuena.Bukatzeko, amiaera-adierazpena irakurri zen.

- **Otsailaren 27a, SEADen sorreraren 48. urteurrena**

Elkarteak, Afanis, Sahara-Gasteiz eta Saharako Gazteria Aktiboarekin lankidetzan, urteurren garrantzitsu honen ospakizuna antolatu zuen. Herritarrei errepublikaren existentzia instituzionala erakusteko eta sahararrek oso identifikatuta sentitzen diren festa bat ospatu ahal izateko aukera izan zen. Jarduerak Salburuako zentro zibikoaren inguruan egin ziren, eta saharar diasporaren eta gasteiztarren laguntza zabala izan zuten.

- **Espoliazioaren aldeko borroka legalari buruzko online sentsibilizazioa bideoekin**

Martxoaren 21ean, ostegunean, Europako Justizia Auzitegiko abokatu nagusiaren txostena argitaratu zen, eta, sare sozialen bidez, sentsibilizazio- eta hedapen-kanpaina bat egin da, elkarteko kide batek egindako bideo baten zatiak euskarri gisa erabiliz.

- **Fronte Polisarioaren sorreraren 51. urteurrena**

Fronte Polisarioaren sorreraren 51. urteurrena dela eta, Kristina Berasainen "Sahara, herri bat erresistentzian" liburuaren aurkezpena antolatu genuen maiatzaren 16an Liburutopia zentroan. Dozena bat lagunek Kristina entzuteko aukera izan genuen, oso aurkezpen iradokitzailea egin baitzuen, gaiarekin hunkitzeko gaitasun handikoa.
Bestalde, Afanis Elkarteak "Niñas de Arena" dokumentalaren proiekzioa antolatu zuen hilaren 17an Artiumen. Udalekuetan hainbat emakumeri egindako elkarrizketekin eraiki zen dokumentala. Dokumentalean elkarrizketatutako Bendak eta zuzendariak Elkarteko pertsona batek dinamizatutako solasaldi batean parte hartu zuten. Ehun pertsona inguru izan ziren proiekzioan.

- **Mendebaldeko Saharari buruzko 22 proposamen Europako Parlamentuko hauteskundeetara aurkezten diren alderdi eta koalizioei**

2024ko ekainaren 6tik 9ra bitartean egin ziren Europako hauteskundeak zirela eta, saharar kausarekiko elkartasunaren aldeko zenbait aktibista eta kolektibok, horien artean Elkarteak, eskaera eta proposamenen eredu bat lantzea proposatu zuten; alde batetik, herrialde guztietan eta hauteskundeetara aurkezten diren talde guztientzat aldarrikapen bateratu gisa eta, bestetik, Europar Batasuneko erakundeen aurrean jarduteko gida gisa. Emaitza atalka antolatutako 22 proposamen dira, hala nola autodeterminazio-eskubidearen bermeak, giza eskubideen zaintza eta errespetua, gardentasuna eta Europako politiketan parte hartzea, kanpo-ekintza eta lankidetza-politikak eta Mendebaldeko Saharan jarduten duten enpresen monitoretza. Gure kasuan, proposamenak hautagai-zerrenda guztietako euskal hautagaiei helarazi zaizkie.

- **Saharar herriaren memoria grafikoaren erakusketa**

Alouda Kantabriako Elkarteak memoria historiko gisa balio duten irudien bilduma bat egin du, eta irudi dezente utzi ditu gure elkarteak bildumarako.
Kantabriako argazkilari batek berak egindako Saharako argazkiekin erakusketa bat jarri du.
Irailaren 16tik 29ra bitartean erakusketa ikusgai egon zen gure hiriko Hegoalde gizarte etxean. Hilaren 16an, proiektu osoaren aurkezpena egin zen, Alouda Elkarteko presidentearen hitzaldi batekin.

- **Espoliazioari buruzko horma-irudiaren QR kodeen aurkezpena**

2023ko ekainean, elkarlanean egindako espoliazioari buruzko murala inauguratu genuen Zaramaga auzoan.
2024ko irailaren 21ean, mural interaktiboaren audioak aurkeztu genituen. Zaramagako jaien inguruan egin zen, eta han haima bat muntatu genuen tea, henna eta Saharako menu tipiko bat dastatzeko.

- **EUCOCOko Giza Eskubideen eta Baliabide Naturalen Taldeen bilera bateratua**

Urriaren 5ean eta 6an, Giza Eskubideen eta Baliabide Naturalen batzordeek elkarrekin bilera irekia egin zuten gure hiriko Simone de Beauvoir zentroan.
Hilaren bosteko bilkuran, batzordekideek ez ezik, autonomia-erkidegoko hainbat alderdi politikotako ordezkariek ere parte hartu zuten, eta interes handia agertu zuten epaiaren izaera eta ondorioak ezagutzeko.

- **Gazteriaren Diagnostikoaren aurkezpen instituzionala**

Urriaren 9an, Arkitektoen Elkargoak Europa plazan duen aretoan, Gazteriaren Diagnostikoa aurkeztu zitzaien erakunde eta elkarteetako teknikariei.

- **Mendebaldeko Sahararekiko Elkartasunaren aldeko Gazteen Nazioarteko Foroa**

Mendebaldeko Sahararekiko Elkartasunaren aldeko Gazteen Munduko Foroa (IYFSWS ingelesez) Bilbon egin zen 2024ko urriaren 11, 12 eta 13an. Bertan, hainbat herrialdetako 150 gazte inguruk parte hartu dute, saharar herriarentzat etorkizun askea eraikitzeko asmoz. Foro hori funtsezko gunea izan da hamarkadak iraun duen okupazioaren aurka ahotsa altxatzeko, eta aukera bikaina, autodeterminazioaren eta giza eskubideen aldeko nazioarteko aliantzak eratzeko.
Hiru egun horietan, adituen panelak, eztabaida-mahaiak eta tailerrak izan dira, gai oso premiazkoei buruz, hala nola erbesteak Saharako gazterian duen eraginari buruz, okupazioari eta errepresioari buruz, eta emakume gazteek erresistentzian duten rol erabakigarriari buruz. Foroa baliagarria izan zen Mendebaldeko Sahararekiko Elkartasunean oinarritutako Gazteen Nazioarteko Sarea abiarazteko. Sare horrek Saharako gazteen ahotsak zabaltzen eta haien borroka babestuko duten estrategia eraginkorrak sortzen lagunduko du.

- **Aguraingo Elkartasun-Astea**

Aguraingo Udalak, Euskadiko GGKEen Koordinakundeak, Lankidetza eta Elkartasunerako Euskal Agentziak eta Arabako Foru Aldundiak elkartasun-astea antolatu ohi dute urtero urrian. Aurten, hilaren 21etik 27ra bitartean egin da, "Herri okupatuak" gaiarekin. Zabalarte espazioan hiru erakusketa bisitatu ahal izan dira: "Gaza, 30 mirada en estos días" (UNRWA Euskadi), "Hasta que nos duelan los ojos (Mertxe Amondarain)," Nutriendo la resistencia: propuestas del pueblo saharaui para mejorar su alimentación.
Erakusketa aprobetxatuz, Elkartetik hitzaldiak eman dizkiegu DBHko lehen mailako 4 talderi eta bigarren mailako bosti erakusketaren xede den proiektua zertan datzan eta saharar herriak bizi duen egoera zein den azaltzeko.
Hilaren 24an solasaldi bat izan zen, eta 25 pertsona inguru bertaratu ziren. "Euskal elkartasuna okupatutako herriekin: Mendebaldeko Sahara eta Palestina" izenburupean, palestinar batek eta saharar batek beren herriek bizi duten okupazioaren testigantza eman zuten. Gainera, UNRWA Euskadiko pertsona batek eta gure elkarteko beste batek azaldu zuten zertan datzan egiten duten lana.

- **Azaroak 14, hiruko akordioen urteurrena**

Madrilgo Hiruko Akordioen urteurrenaren inguruan, Espainiak Sahararekin eta Saharako herriarekin dituen betebeharrak alde batera utzi eta, gaur egun ere, gobernuari legezkotasunaren eta justiziaren aurka egiteko aitzakia gisa balio diotenak, kanpaina txiki bat antolatu genuen sareetan, "Azaroak 14, amaierarik gabeko traizioa -lelopean (Instagramerako esteka...).
Azaroaren 16an Laura Casiellesen "Arena en los ojos" liburuaren aurkezpena egin zen, ContrApunto Decolonial talde antikolonialistarekin eta Euskal Herria Rif Elkartearekin batera, Eva Forest Liburutopia gune autogestionatuan. Lankidetza horren emaitza oso arrakastatsua izan zen, eta, beraz, esperientzia errepikatu ahal izatea espero dugu, baita antzeko beste kolektibo batzuekin ere.

- **Gasteiz konexioan**

Euskadiko GGKEen Koordinakundeak, Lankidetza eta Elkartasunerako Euskal Agentziarekin lankidetzan; Arabako Foru Aldundiak, Euskadiko GGKEen Koordinakundeak, Lankidetza eta Elkartasunerako Euskal Agentziarekin lankidetzan; Arabako Foru Aldundiak eta Gasteizko Udalak "Gasteiz konexioan" jarduera antolatu ohi dute urtero azaroan, gasteiztar guztiek elkartasunaren munduarekin duten lotura balioesteko. Aurten, "Lurralde okupatuak: non daude giltzak?" izenburupean, programaren gaia Mendebaldeko Saharako eta Palestinako lurralde okupatuen errealitatea izan da.
Rosabel Argote UNRWAko Hiritartasun Globalerako Hezkuntzako koordinatzaileak gidatu zuen topaketa, eta Mendebaldeko Saharako eta Palestinako ekintzaileen testigantzak partekatu ziren. Halaber, Gasteizen jatorria duten okupazioari aurre egiteko ekintzen berri eman zen, hala nola, Saharako haurrentzako oporrak bakean (AFANIS) eta Palestinaren aldeko boikota, desinbertsioak eta zigorrak (BDZ). Gainera, ekitaldia LA BASU raperak girotu zuen.

- **EUCOCO 2024 Lisboan**

Krabelinen Iraultzaren 50. urteurrena dela eta, EUCOCOren (Saharar Herriarekiko Elkartasuna Koordinatzeko Europako Batzordea) 48. edizioa 2024ko azaroaren 29an eta 30ean egin zen Lisboan (Portugal).
Edizio honetan elkarteko hiru kide izan dira, eta 21 herrialdetatik etorritako 300 ordezkari baino gehiagok hartu dute parte. Europako, Afrikako, Latinoamerikako eta Asiako gobernu, parlamentari, giza eskubideen aldeko ekintzaile eta elkartasun-elkarteetako ordezkariak bildu dira.

- **Mahai-ingurua: Europar Batasuneko Justizia Auzitegiaren epaia**

Abenduaren 16an, Europar Batasuneko Justizia Auzitegi Gorenaren urriko epaia azaltzeko mahai-inguru bat egin zen Europa Jauregian, ia 100 pertsona bertan zirela. Mahai-inguruan parte hartu zuten Abdulah Arabi, Fronte Polisarioaren ordezkaria Espainiako estatuan, Inés Miranda, abokatua IAJUWSeko presidentea, Oubi Boucharaya Bachir, Fronte Polisarioaren ordezkaria Genevan eta NBEren aurrean, eta Juan Soroeta Liceras, irakasle titularra EHUko Nazioarteko Zuzenbide Publikoan eta Nazioarteko Harremanetan.

ste tiempo, las mujeres son las
as artífices del milagro que
evantar, en medio de la nada,
a vida: levantan escuelas, hos-
rganizan el reparto de ayuda.
hicos y chicas salen a Cuba,
elia y otros lugares a formarse
amente.
991 y tras el regreso de los
del frente de batalla, la vida en
amentos sigue en tensa espera
solución política que no llega.
nes de Marruecos y los intere-
ises que se benefician del ex-
ecursos naturales, hacen
propuestas políticas
ueden en papel mojad

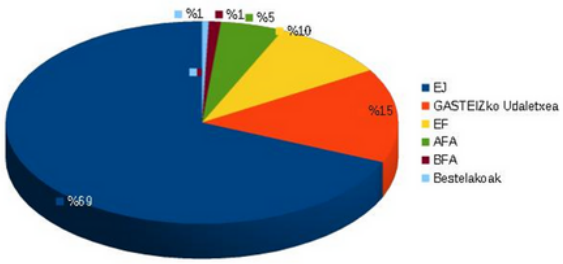
FINANTZAKETA ETA GASTUA

Aipatu ditugun proiektu eta jarduera guztiak, neurri handi batean, erakunde publikoen finantzaketari esker dira posible, erakunde horiek proiektuek eragiten duten kostuaren ia % 100 ematen baitute. Zati txiki bat partikularren dohaintzetatik, hainbat erakunde pribatutatik eta bazkideen ekarpenetatik lortzen dugu.

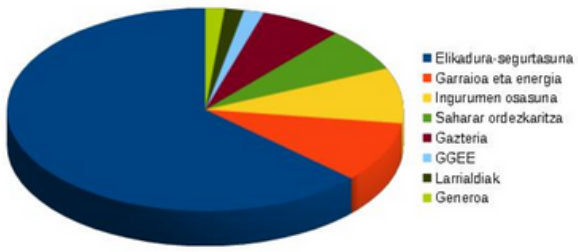
Jarraian, 2024an jasotako diru-laguntzak aurkezten dituzten bi taula eta bi grafiko aurkezten ditugu, jarduera-arloen eta erakunde finantzatzaileen arabera.

FINANTZATZAILEEK 2024. URTEAN EMANDAKO DIRULAGUNTZAK

ARLOAK	DIRULAGUNTZA OSOA	EHUNEKOAK
EJ	1.540.530,16 €	68,58%
Gasteizko Udaletxea	337.500,00 €	15,03%
EF	216.904,05 €	9,66%
AFA	116.700,00 €	5,20%
BFA	22.000,00 €	0,98%
Bestelakoak	12.599,36 €	0,56%
GUZTIRA	**2.246.233,56 €**	

2024AN EMANDAKO DIRULAGUNTZAK ARLOKA

ARLOAK	DIRULAGUNTZA OSOA	EHUNEKOAK
Elikadura-segurtasuna	1.418.624,30 €	63,16%
Garraioa eta energia	216.904,05 €	9,66%
Ingurumen osasuna	198.425,22 €	8,83%
Saharar ordezkaritza	155.200,00 €	6,91%
Gazteria	149.861,27 €	6,67%
GGEE	36.773,78 €	1,64%
Larrialdiak	35.000,00 €	1,56%
Generoa	35.444,94 €	1,58%
GUZTIRA	**2.246.233,56 €**	

FINANTZKETA PRIBATUA

BAZKIDEEN KUOTAK	10.461,00€
DOAHINTZAK	12.942,23€

KONTAKTUA

945.147.853 // 660.299.622
www.saharaelkartea.org
administrazioa@saharaelkartea.org
Antonio de Sucre, 1 - 01003 Vitoria-Gasteiz

Arabako SEADen Lagunen Elkartea
Asociación de Amigos y Amigas
de la RASD de Álava